

Põllumajandus muutuvas kliimas

8 märts 2023, Narva

Karin Nurme

karin.nurme@emu.ee

Taimkaitse teadur

Eesti Maaülikool

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

TARTU ÜLIKOOL

TALLINNA ÜLIKOOL

UNIVERSITETSMUSEET

Eesti Maaülikool
Estonian University of Life Sciences

www.emu.ee

Taimekaitse = taim - taimekahjustajad

- FAO hinnangul on igal aastal taimekahjustajate ja taimahaiguste põhjustatud **saagikadu kuni 40%**.
- 80% meie toidust peaks olema taimne.

INTERNATIONAL YEAR OF
PLANT HEALTH

2020

TOIDUPÜRAMIID

SOOVITUSLIK EESTI ELANIKU
NÄDALA TOIDULAUD

Nädala näitlik toidukogus 2000kcal energiavajaduse korral

TOIDUPÜRAMIID

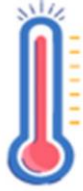
TEGELIK EESTI ELANIKU
NÄDALA TOIDULAUD

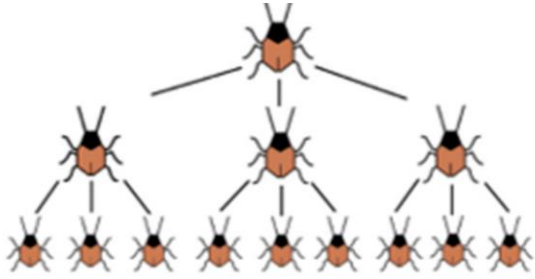
Keskmiselt 2000 kcal tarbinud täiskasvanud inimese nädalane toidukogus.

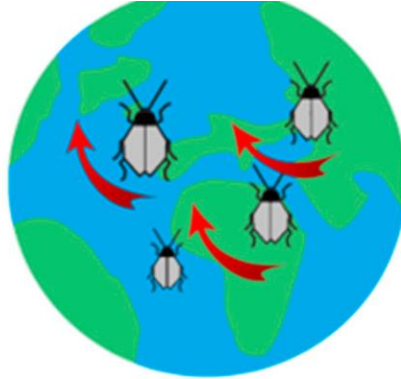
Iceland
Liechtenstein
Norway grants

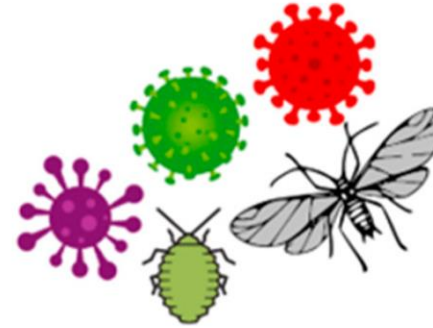
Kahjurid & kasurid

Increased number of generations

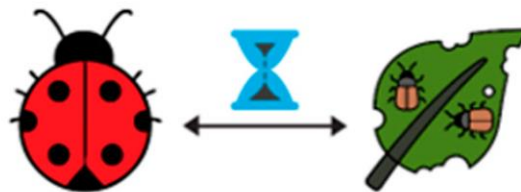
Expansion of geographic range

Outbreak of plant diseases transmitted by insects

Increased overwintering survival

Desynchronization of insects and their natural enemies

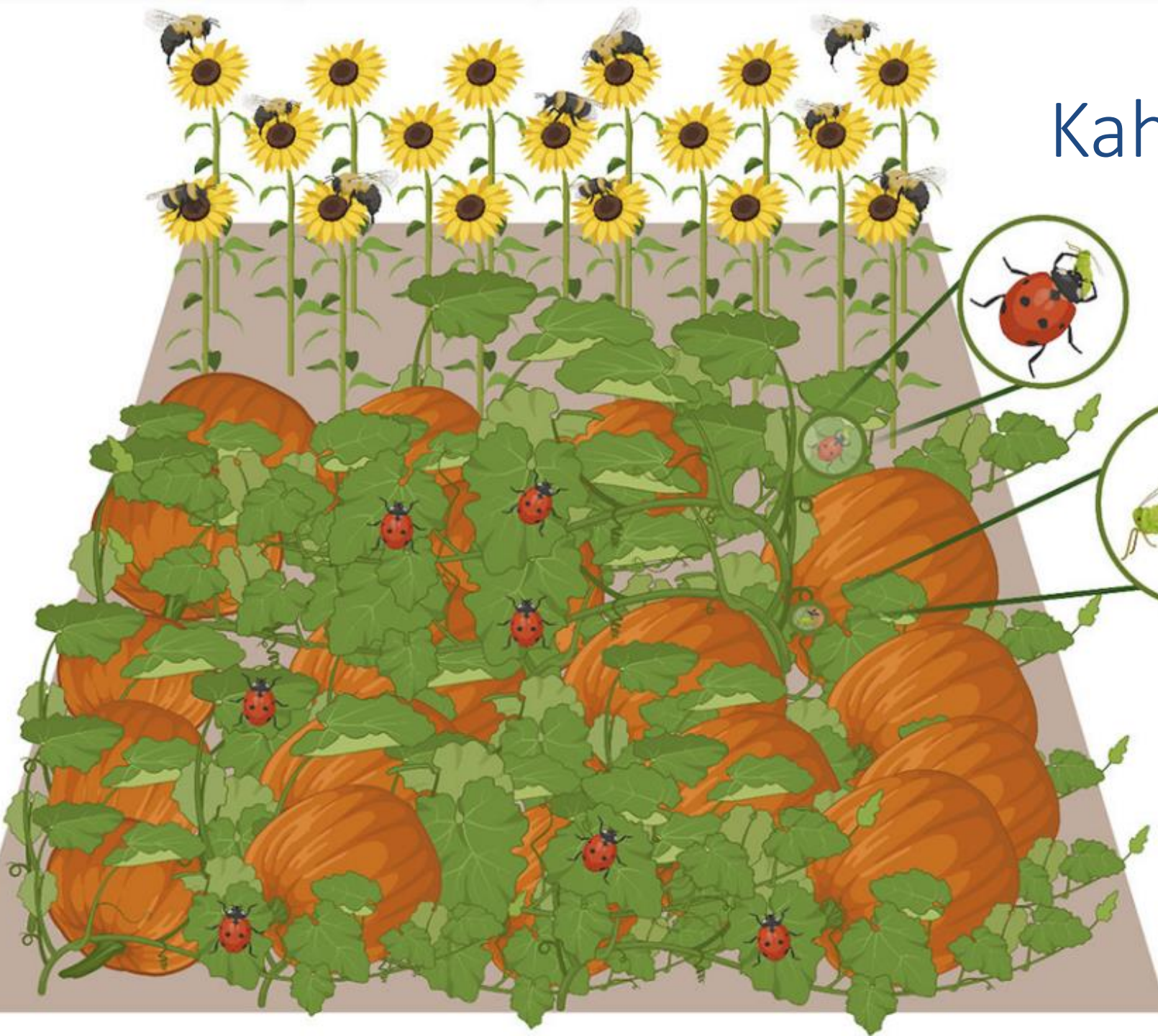

Loss of synchrony with the host plant

Kahjurid & kasurid

- Tolmeldajad
- Röövtoidulised
- Parasitoidid
- Lagundajad

EL PÕLLUMAA JA KLIIMAMUUTUSTE RISKID

- Põllukultuuride levipiiri nihkumine
- Saagikuse varieeruvus nii taime liigiti, kui sordi põhiselt
- Vegetatsiooniperiood pikeneb
  - soojemad sügised ja talved
- Taimelahustite ja kahjurite juurde. Populatsioonid suuremad.
- Muutused taimekaitsevahendite toimivuses või taimekaitsevahendite kasutamise kogustes

- ↘ Vee kättesaadavus
- ↗ Põua ja kuumalainete risk
- ↗ Mullaerosiooni risk
- ↘ Vegetatsiooniperiood, kultuuride saagikus
- ↘ Põllukultuuride kasvatamiseks optimaalsed alad

- ↗ Üleujutuste risk
- ↗ Kuumemad ja kuivemad suved
- ↗ Merevee tase
- ↗ Taimelahustite ja haiguste risk
- ↘ Loomade tervis ja heaolu

- ↘ Suvised sademed
- ↗ Talvised tormid ja üleujutused
- ↗ Vegetatsiooniperioodi pikkus, saagikus
- ↗ Põllumajanduseks sobiv maa
- ↗ Taimelahustite ja haiguste risk

- ↗ Talvised vihmad ja üleujutused
- ↘ Suvised vihmad
- ↗ Põuarisk ja vee defitsiit
- ↗ Mullaerosiooni risk
- ↗ Saagikus, kultuuride valik

**RAHVASTIKU
KASV**
on tõusuteel

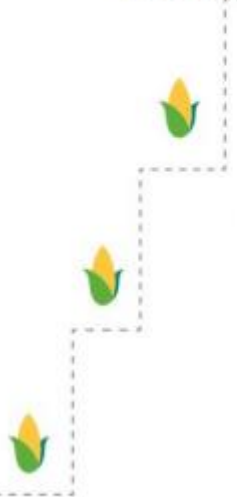

seetõttu on
kasvanud ka

**NÕUDLUS
TOIDU**
järele

SEEGA TOOTJA SEISAB SILMITSI

kliimamuutuste ja taimekahjustajate
survega samade või vähenevate
ressursside tingimustes

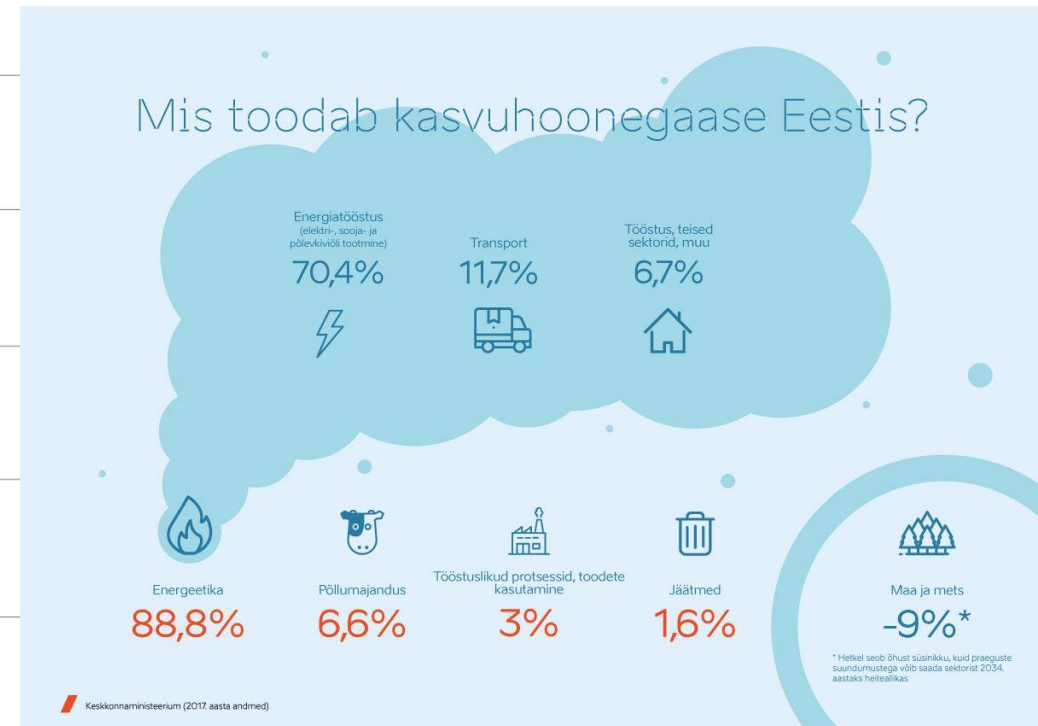
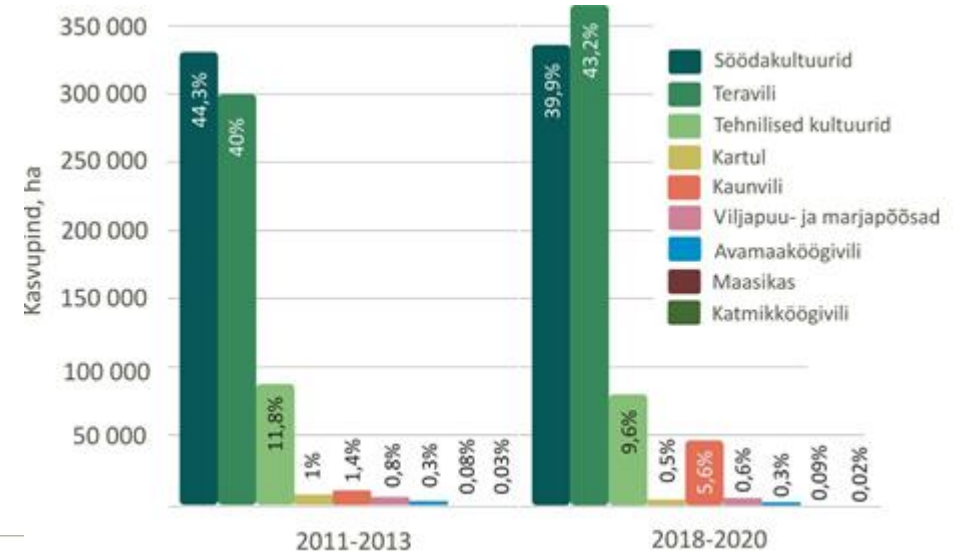
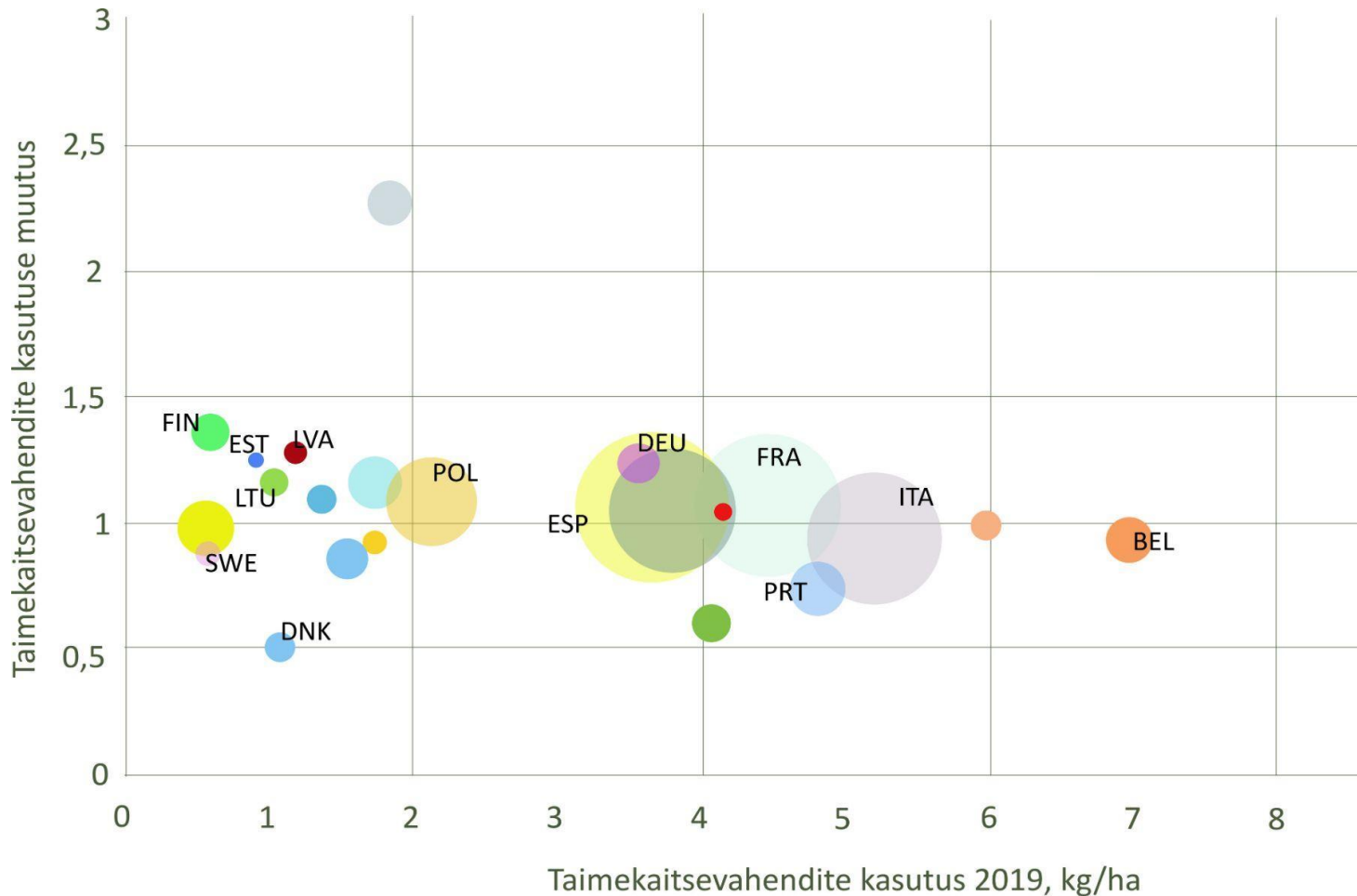
Kuidas tuua toit tänapäevases muutuvas keskkonnas lauale - see ongi tuleviku globaalne väljakutse!

- põuad
- üleujutused
- ebaregulaarsed sademed
- kuumalained
- ja muude ekstreemsete sündmuste sagenemine kogu maailmas

- Põllumajandusmaa Eesti pindalast ca 22 %

- Põllumajanduslik maa 1 mln ha
- Põllumaa 0,7 mln ha
- Külvipilt (teravili + raps + kaunvili) 0,5 mln ha

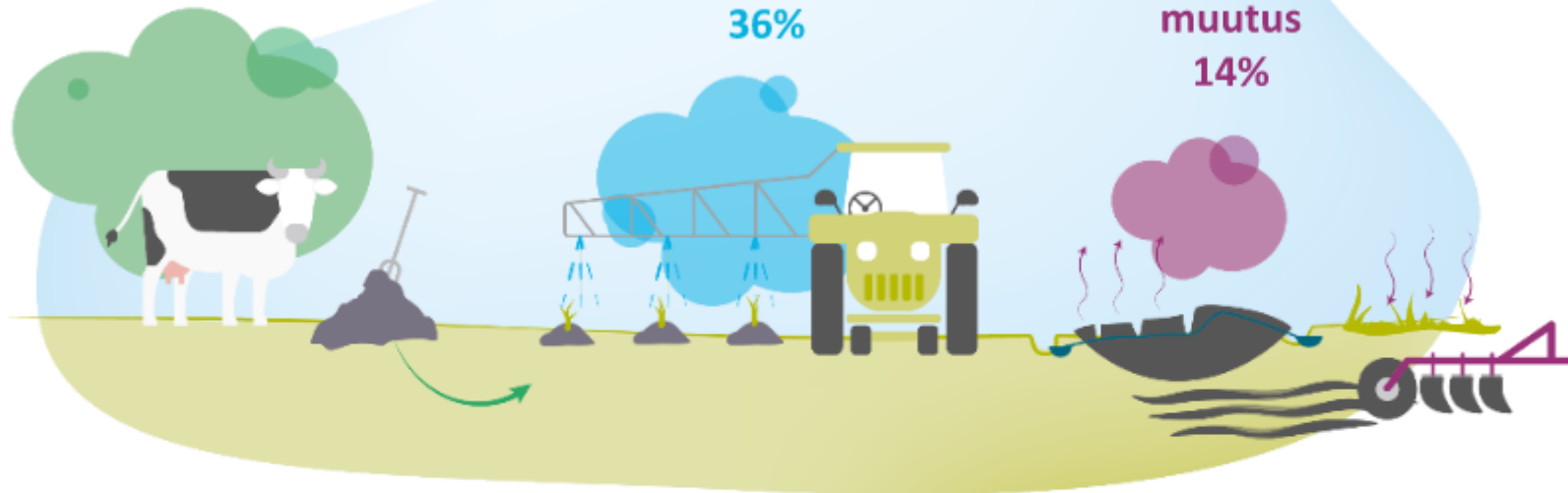
Loomakasvatus

Loomakasvatus
50%

Toitained mullas
ja mujal
36%

Maakasutuse
muutus
14%

18%

Peamiselt metaan
(CH₄)

- sööda käärimisest veiste ja lammaste seedeprotsessis
- veiste ja sigade sõnniku ladustamisest

Peamiselt diämmastikoksiid
(N₂O)

- keemiliste väetiste kasutamisest
- põllumajandustootjate kasutatud sõnnikust või põllumajandusloomade eritistest

Peamiselt süsinikdioksiid
(CO₂)

- haritavast kuivendatud turvasmullast (turbaaladest)
- süsiniku sidumisest rohumaal ja põllumaal

Jaekau-
bandus
3%

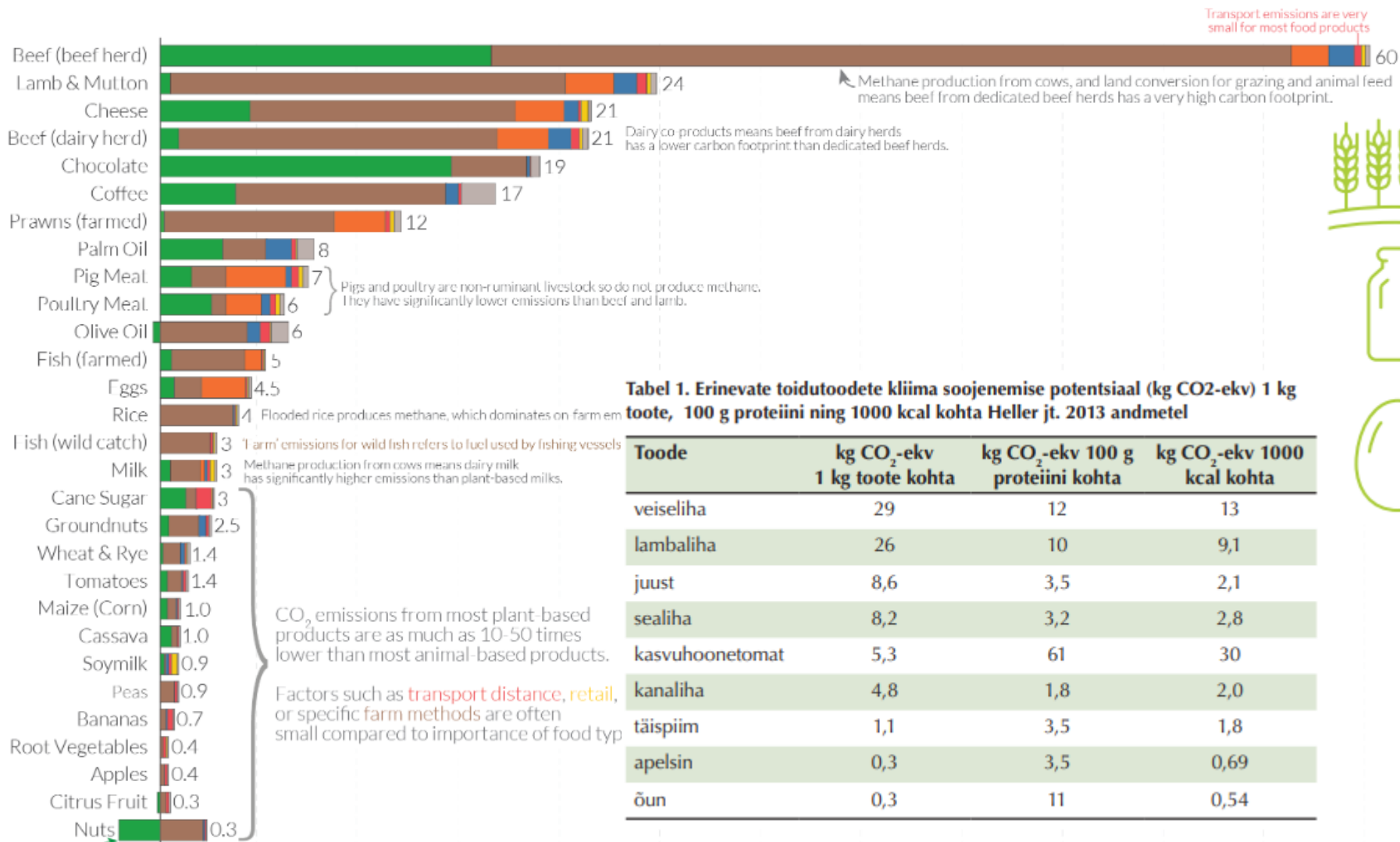
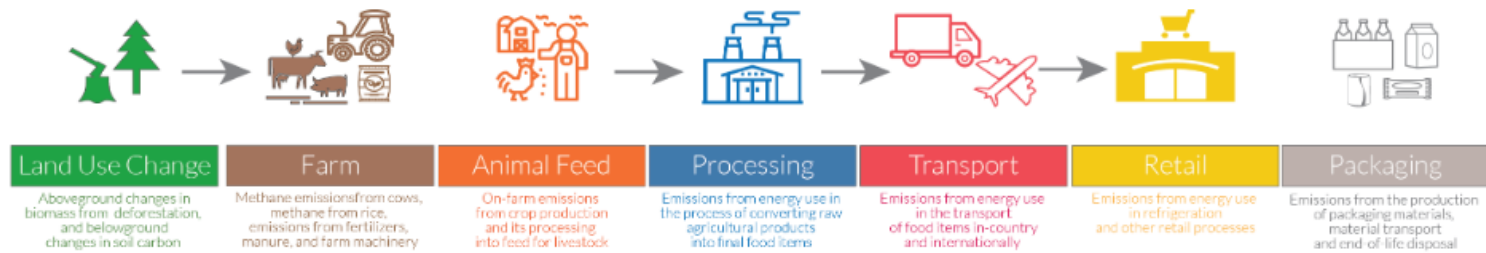
Loomakasvatus

Söödaks ette

82% kogu toidutootmisest tulenevast heitest

Food: greenhouse gas emissions across the supply chain

Tabel 1. Erinevate toidutoodete kliima soojenemise potentsiaal (kg CO₂-ekv) 1 kg toote, 100 g proteiini ning 1000 kcal kohta Heller jt. 2013 andmetel

Toode	kg CO ₂ -ekv 1 kg toote kohta	kg CO ₂ -ekv 100 g proteiini kohta	kg CO ₂ -ekv 1000 kcal kohta
veiseliha	29	12	13
lambaliha	26	10	9,1
juust	8,6	3,5	2,1
sealiha	8,2	3,2	2,8
kasvuhoonetomat	5,3	61	30
kanaliha	4,8	1,8	2,0
täispiim	1,1	3,5	1,8
apelsin	0,3	3,5	0,69
õun	0,3	11	0,54

Teravili: 0,43 kg CO₂ekv/kg

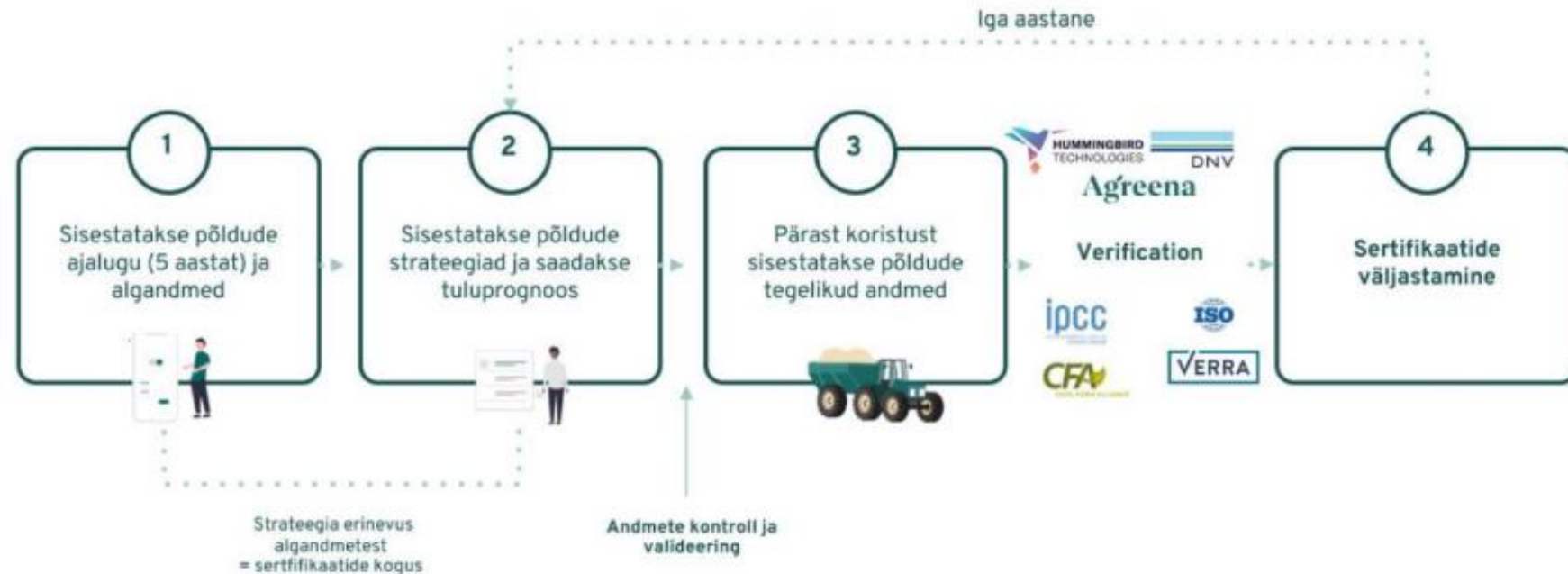
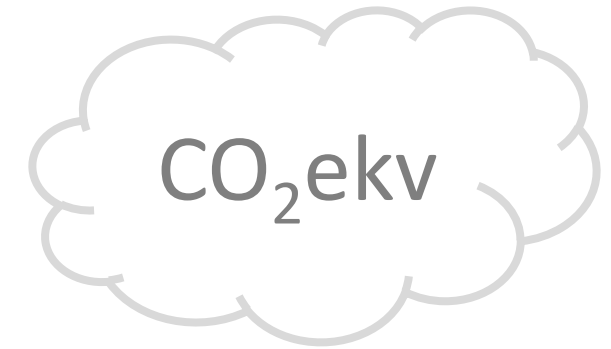

Piim: 0,99 kg CO₂ekv/kg

Munad: 1,96 kg CO₂ekv/kg

Süsinikupõllundus

KHG*	GWP100**
CO ₂	1
CH ₄	28
N ₂ O	265

*KHG – kasvuhoonegaas

**GWP – Global Warming Potential

- saagikus
- külvikord
- vahekultuuride kasvatamine

- minimeeritud harimine
- põhujäägid mulda
- efektiivne väetamine
- orgaanilised väetised

- mulla pH reguleerimine
- ...

Efektiivne väetamine

skaneerimine + mullaproovid = digitaalne kaart

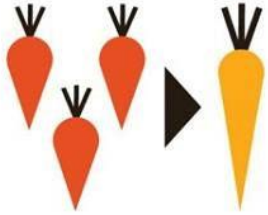

Analüüsid	Tulemused	Võrreldav väärtus	Hinnang
pH-KCl	5.6	6.5	Madal
Fosfor (ppm)	27	31	Madal
Kaalium (ppm)	76	121	Madal
Kaltsium (ppm)	2214	1600	Normis
Magneesium (ppm)	155	51	Kõrge elementide tase
Väävel (ppm)	5	10	Madal
Boor (ppm)	1.28	1.60	Veidi madal
Vask (ppm)	2.6	2.1	Normis
Raud (ppm)	621	50	Normis
Mangaan (ppm)	52	5	Kõrge elementide tase
Molübdeen (ppm)	0.05	0.60	Väga madal
Naatrium (ppm)	15	90	Väga madal
Tsink (ppm)	2.4	2.1	Normis
C.E.C. kationide neelamisvõime (meq/100g)	14.9	15.0	Veidi madal
Orgaaniline aine (DUMAS) (%)	4.0	3.0	Normis
Organic Carbon - DUM (%)	2.3	1.7	Normis

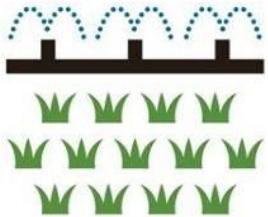
Adaptation will be key

CROPS

Temperate regions will benefit more from adaption than tropical regions

Switching to varieties tolerant to heat, drought or salinity

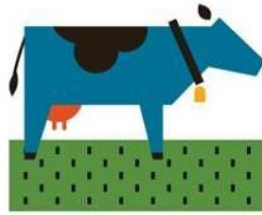
Optimising irrigation

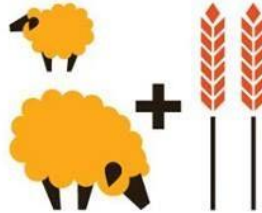
Managing soil nutrients and erosion

LIVESTOCK

Key adaptations for small-scale producers include:

Matching animal numbers to changes in pastures

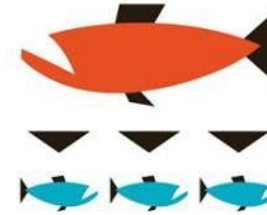
More farms that mix crops and livestock

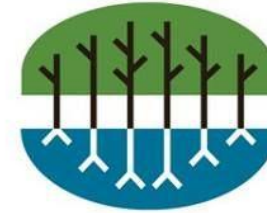
Controlling the spread of pests, weeds and diseases

FISHERIES

Key adaptations for small-scale fisheries include:

Switching to more abundant species

Restoring degraded habitats and breeding sites like mangroves

Strengthening infrastructure such as ports and landing sites

SOURCES: Porter, J. R., Xie, L., Challinor, A., Cochrane, K., Howden, M., Iqbal, M. M., Lobell, D., Travasso, M. I. 2014. Food Security and Food Production Systems. In: Climate Change 2014: Impacts, Adaptation, and Vulnerability. Contribution of Working Group II to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change. <http://www.ipcc-wg2.gov/> With data from ECLAC 2009, Lobell et al 2008, Margulis, et al 2010, Thornton, et al 2010, Wratt et al 2008

RESEARCH PROGRAM ON
Climate Change,
Agriculture and
Food Security

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

Lisa

- Hoia toitu <https://rohetiiger.ee/hoiatoitu/>
- Kasvades oma toiduga <https://kasvadesomatoiduga.emu.ee/loovharidusprogramm/materjalid/>
- LIFE AgriAdapt <https://agriadapt.eu/radio-2/?lang=et>
- Põllumeha aastaring taimekasvatuses - õppevideod https://pk.emu.ee/struktuur/taimekasvatu_sjataimebioloogia/oppetoo/taimekasvatus_e-opik/
- <https://www.agri.ee/joonistuskonkurss-2023>

Kasutatud materjal

- <https://www.fao.org/plant-health-2020>
- <https://toitumine.ee/>
- <https://myndipood.ee/Toode/belgia-2e-2020-juubelimunt-rahvusvaheline-taimeterwise-aasta/>
- <https://doi.org/10.3390/insects12050440>
- <https://agriadapt.eu/?lang=et>
- <https://eestitaimekaitse.emu.ee/et/ettekanded/teaduslik-praktiline-konverents-pollumajandus-muutuvast-kliimas-27112019/>
- <https://www.pikk.ee/wp-content/uploads/2022/09/Eksperthinnang-keemiliste-taimekaitsevahendite-vaendamisest-tingitud-mojudele-Eesti-taimekasvatustes.docx>
- <https://www.kliimamuutused.ee/pohjused-ja-tagajarjed/pohjused/peamised-pohjused-eestis>
- <https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/cap-and-climate-16-2021/et/#chapter3>
- <https://ourworldindata.org/food-choice-vs-eating-local>
- https://vl.emu.ee/userfiles/instituudid/vl/instituudid/vl/VLI/terveloom2022/ettekanded/loom/02_Selge.pdf
- <https://rohetiiger.ee/liikmed/>
- <http://www.maheklubi.ee/upload/Editor/leht69.pdf>
- <https://seminar.balticagro.ee/lessons/susiniku-sertifikaatide-kaubandus/>
- https://epkk.ee/wp-content/uploads/2023/02/2023-02-14_Sirli-Pehme.pdf
- <https://seminar.balticagro.ee/lessons/efektiivne-vaetamine-millest-alustada/>
- <https://i.pinimg.com/originals/72/a9/3f/72a93fc89b70f049832114433c3b8fda.jpg>

Kasutatud materjal: putukate pildid

- Punalutikas - [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Pyrrhocoris_apterus_\(Pyrrhocoridae\)_\(Firebug\)_\(imago\),_Nijmegen,_the_Netherlands.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Pyrrhocoris_apterus_(Pyrrhocoridae)_(Firebug)_(imago),_Nijmegen,_the_Netherlands.jpg)
- Triiplutikas: Enno Merevee, Anne Must
- Suur-sinikiil - [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Orthetrum_brunneum_\(Southern_skimmer\)_-_Flickr_-_S._Rae.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Orthetrum_brunneum_(Southern_skimmer)_-_Flickr_-_S._Rae.jpg)
- Röövritsikaliste selts - https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Mantis_religiosa_MHNT_enti%C3%A8re.jpg
- paju-lõunakõrsik - https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Chalcolestes_viridis_qtl3.jpg
- väike-punasilmliidrik - [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Small_red-eyed_damselfly_\(Erythromma_viridulum\)_male.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Small_red-eyed_damselfly_(Erythromma_viridulum)_male.jpg)
- Lehetäi; kollane karusmarja-lehevaablane munad ja vastne: Enno Merevee, Anne Must
- Ripslane <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Thysanoptera2.jpg>
- Rootsi kärbes : https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Oscinella_frit_01.JPG
- Kõdrasääsk [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Dasineura_brassicae_adult_\(24562493456\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Dasineura_brassicae_adult_(24562493456).jpg)
- Maisileedik: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ostrinia_nubilalis01.jpg
- Oa-teramardikas <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Bruchus-rufimanus-13-fws.jpg>
- Astelpaju kärbes: <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Sanddornfruchtfliege.jpg>
- Viinapuu lehepähklest https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Erinose_vigne_dessus.jpg